

Uczniowie niesłyszący i słabo słyszący

Trudności uczniów niesłyszących i słabo słyszących, na jakie napotykają w procesie edukacji, podobnie jak w przypadku uczniów z innymi rodzajami niepełnosprawności, w znacznym stopniu wpływają na osiągnięcie - optymalnych z punktu widzenia ich możliwości i specyfiki dysfunkcji narządu słuchu - sukcesów edukacyjnych, samodzielności i adaptacji społecznej. Problemy to narastają systematycznie wraz z wyzwaniem zmierzenia się z nowymi wymaganiami edukacyjnymi, którym uczeń musi sprostać. Usprawnienie obszaru przestrzeni edukacyjnej może wpłynąć na lepsze, bardziej optymalne przygotowanie do dojrzałej samodzielności i adaptacji społecznej na miarę jego możliwości. Trudnością dla ucznia niesłyszącego są też sformułowania: co najmniej/co najwyżej, nie większe od/nie mniejsze od, liczby nieujemne/liczby niedodatnie. Uczniowie z wadą słuchu słabo radzą sobie z wybieraniem istotnych bodźców sygnałowych spośród werbalnych elementów zadania. Często dokonują niewłaściwej selekcji i organizacji materiałów bodźcowych. Uczeń słyszący dostrzega analogię między dwoma zadaniami o różnej treści, ale podobnym problemie. Potrafi wykorzystać rozwiązanie jednego zadania w toku rozwiązywania drugiego. Natomiast uczeń z wadą słuchu słabo lub wcale nie dostrzega tych związków, każde zadanie traktuje oddzielnie i mozolnie je rozwiązuje. Dlatego większa różnorodność, zbyt złożone zależności mogą być poza jego możliwościami percepcyjnymi, a w takim przypadku stanowią zakłócenia, dodatkową trudność, związaną z objęciem uwagą większej liczby informacji. Uczniowie z uszkodzonym słuchem stanowią grupę niezwykle zróżnicowaną pod względem możliwości nabywania i doskonalenia systemu językowego. W przypadku uszkodzenia słuchu następuje pozbawienie lub ograniczenie dostępu do bodźców słuchowych, co wpływa na zahamowanie lub zaburzenie kształtowania się kompetencji językowej, komunikacyjnej i kulturowej, których poziom rozwoju wyznacza jakość kontaktów społecznych, a także decyduje o tempie i jakości przyswajania wiadomości i umiejętności szkolnych.

Czynnikami, które w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie ucznia z uszkodzonym słuchem są: rodzaj uszkodzenia, czas, w którym nastąpiło uszkodzenie słuchu, stopień uszkodzenia słuchu, moment wyposażenia dziecka w aparaty słuchowe lub wszczepienia implantu ślimakowego, ale też środowisko rodzinne (słyszący czy niesłyszący rodzice) i skuteczność oraz intensywność oddziaływań terapeutycznych.

Kształtowanie systemu językowego dziecka niesłyszącego to proces długotrwały, wymagający zaangażowania samego dziecka, jego rodziny oraz instytucji edukacyjnych i specjalistycznych.

Szczególnie trudna jest sytuacja, gdy stopień uszkodzenia słuchu uniemożliwia (w przypadku słyszących rodziców) spontaniczne rozwijanie się u dziecka dźwiękowego systemu językowego. W tym momencie najważniejszy jest jak najszybszy wybór skutecznej metody pozwalającej na kształtowanie podstaw języka dźwiękowego, którym posługują się wszyscy członkowie rodziny. Pozwoli to niesłyszącemu dziecku na nawiązywanie i podtrzymywanie kontaktów w codziennych sytuacjach komunikacyjnych z najbliższymi, a następnie umożliwi kształtowanie się i doskonalenie kompetencji kulturowej za pomocą systemu językowego, którym posługuje się najbliższe środowisko. Proces terapeutyczno-edukacyjny dziecka z uszkodzonym słuchem w wieku przedszkolnym powinien być planowany w oparciu o ocenę funkcjonalną zachowań komunikacyjnych.

Podstawą do oceny postępów w rozwoju określonej formy komunikowania się powinna być obserwacja preferencji do porozumiewania się z użyciem języka dźwiękowego lub sposobu gestowo-mimicznego. Decyzja o wyborze sposobu komunikowania się powinna być podjęta przez rodziców, którzy muszą także poznać system językowy, jakim posługuje się ich dziecko.

Nauczyciel pracujący z uczniem niesłyszącym lub słabo słyszącym powinien:

- zapoznać się z rodzajem wady słuchu i jej konsekwencjami,
- dokładać wszelkich starań, aby rozwój pojęć abstrakcyjnych u uczniów był jak najpełniejszy,
- wypracować różnorodne metody rozwijające myślenie analityczne i syntetyczne, które ma kluczowe znaczenie nie tylko w matematyce ale i w realizacji innych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, wynikających z ramowego planu nauczania,
- dobierać formy kształcenia i metody nauczania przy współudziale i akceptacji rodziny dziecka,
- dążyć do rozwijania pojęć i słownictwa uczniów, zarówno czynnego jak i biernego,
- głośno omawiać czynności.

Pokonywaniu trudności, wynikających z zaburzeń operowania systemem języka dźwiękowego przez dziecko z uszkodzonym słuchem, będzie ponadto sprzyjało:

- zapewnienie odpowiednich warunków technicznych,
- możliwość doboru optymalnych dla każdego dziecka metod i środków stosowanych w procesie dydaktycznym,
- stworzenie atmosfery akceptacji i zrozumienia sprzyjającej nawiązywaniu relacji komunikacyjnych ze słyszącymi rówieśnikami,
- zapewnienie współpracy ze środowiskiem rodzinnym w zakresie metod kształtowania i doskonalenia systemu językowego oraz ujednoczenia zasad oddziaływań wychowawczo-edukacyjnych.

Źródło: Edukacja skuteczna przyjazna i nowoczesna „Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? Przewodnik Warszawa 2010 rok.

Przygotowała: praktykantka Barbara Jakobsze